

2. Пухно С. Самооцінка студентів закладів вищої освіти як чинник успішності навчання. *Слобожанський науковий вісник. Серія : Психологія*. 2023. Вип. 2. С. 35–39.

3. Baumeister R. et al. Does High Self-Esteem Cause Better Performance, Interpersonal Success, Happiness, or Healthier Lifestyles? *Psychological Science in the Public Interest*. 2003. Vol. 4. P. 1–44.

4. Besser A., Zeigler-Hill V. Positive Personality Features and Stress among First-Year University Students: Implications for Psychological Distress, Functional Impairment, and Self-Esteem. *Self and Identity*. 2012. Vol. 13. P. 24–44.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-480-4-33>

ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ ПРОЕКТІВ КОНЦЕПЦІЙ РЕФОРМУВАННЯ ВИЩОЇ ЮРИДИЧНОЇ ОСВІТИ

Коросд Сергій Олександрович

доктор юридичних наук, професор,

в.о. президента,

Науково-дослідний інститут публічного права

м. Київ, Україна

Стан сучасної вищої освіти в Україні взагалі і юридичної освіти зокрема (включаючи існуючі проблеми та питання її покращення) вже не один рік є предметом обговорення на різних наукових заходах [1]. Причому науковці вказують на такі слабкі місця сучасної юридичної науки, як зокрема заполітизованість, відсутність нових юридичних парадигм, орієнтація лише на модернізацію законодавства, недооцінка потенціалу категорії праворозумінням для вирішення практичних завдань соціальних перетворень та усвідомлення реалій юридичної дійсності, зростаючі тенденції до правового нігілізму та правового ідеалізму, низькі інноваційний потенціал та методологічна основа наукових досліджень, поширеність псевдонауковості. Це ті виклики та водночас загрози, подолання яких потребує перегляду світоглядної бази наукових досліджень та розробки і прийняття на державному рівні науково-обґрунтованої концепції власної розбудови [2, с. 222]. У зв'язку з цим держава також намагається покращити ситуацію в цій сфері шляхом розробки відповідних програмних документів – концепцій та стратегій розвитку вищої юридичної освіти. Протягом останніх років такими програмними (стратегічними) документами були:

– проєкт Концепції розвитку юридичної освіти (2019 р.), який було розміщено на офіційному веб-сайті Міністерства освіти і науки України [3]. Вказаний проєкт передбачав: здобуття вищої юридичної освіти (в галузі знань 08 «Право» за спеціальностями 081 «Право», 082 «Міжнародне право») за освітнім ступенем магістра на основі освітнього ступеня бакалавра з галузі знань 08 «Право» на підставі вступного випробування з іноземної мови та вступного випробування з права та загальних навчальних правничих компетентностей; атестація здобувачів ступеня вищої освіти магістра за спеціальностями 081 «Право» та 082 «Міжнародне право» передбачалась у формі єдиного для обидвох спеціальностей державного кваліфікаційного іспиту (ЄДКІ), який охоплює нормативні програмні результати навчання та компетентності як бакалаврського, так і магістерського рівнів освіти; мета юридичної освіти декларувала готовність здобувачів юридичної освіти до захисту прав людини та основоположних свобод, утвердження верховенства права, будучи відданими принципам людської та професійної гідності, справедливості, рівності, неупередженості, незалежності, співпереживання та дотримання високих етичних стандартів; основним завданням правника задекларовано утвердження верховенства права через захист прав і свобод людини (правнича професія визначена як професія, що передбачає діяльність із застосування права);

– проєкт Концепції розвитку юридичної освіти (2021 р.), який було розроблено та обговорено на робочих зустрічах народних депутатів України спільно з експертами у галузі права та вищої освіти, та оприлюднено 29 березня 2021 року на веб-сторінці Комітету з питань освіти, науки і інновацій Верховної Ради України [4]. Згідно із цим проєктом передбачалось: здобуття вищої юридичної освіти (за спеціальностями «Право» та «Міжнародне право» галузі знань «Право») виключно ступеня магістра на основі повної загальної середньої освіти; формою контролю досягнення здобувачем освіти результатів навчання визначено ЄДКІ; мета юридичної освіти декларувала готовність здобувачів юридичної освіти до захисту прав людини та основоположних свобод, утвердження верховенства права, виконання професійних обов'язків у сфері права, до постійного розвитку, самоосвіти та вдосконалення, а також реалізації набутих знань, умінь та навичок, бути відданими принципам людської та професійної гідності, справедливості, рівності, неупередженості, незалежності, співпереживання та дотримання високих етичних стандартів;

– проєкт Стратегії розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2024-2029 роки [5], в якому в сфері модернізації та

оптимізації системи юридичної освіти зокрема передбачається опрацювання питань доцільності: впровадження наскрізної магістратури, можливість перехресної магістратури для іноземних здобувачів без права доступу до правничої професії в Україні; введення покрокового ЄДКІ; заміни підготовки за заочною формою навчання за спеціальністю «081 Право» та «293 Міжнародне право» на підготовку за дистанційною формою навчання; розмежування підготовки кадрів для правничих професій (юридична / правнича освіта) та підготовки кадрів для органів правопорядку (за спеціальністю правоохоронна діяльність);

– проєкт Концепції реформи юридичної (правничої) освіти (2024 р.), опублікований на веб-сторінці Комітету Верховної Ради України з питань правової політики 19 грудня 2024 року [6], яку схвалив вказаний парламентський комітет 20 лютого 2025 року як “Концепцію проєкту Закону України про вищу правничу (юридичну) освіту та первинний доступ до правничої професії” [7]. Зазначена Концепція передбачає зокрема: здобуття вищої юридичної (правничої) освіти виключно за правничою спеціальністю, що відповідає спеціальності 0421 Law Міжнародної стандартної класифікації освіти ISCED-F 2013; заборону підготовки правників закладами вищої освіти із специфічними умовами навчання чи вищими військовими навчальними закладами (здобуття вищої юридичної освіти передбачається у закладах вищої освіти державної форми власності, які належать до сфери управління МОН або у закладах вищої освіти приватної форми власності); здобуття ступеня магістра за правничою спеціальністю на основі повної загальної середньої освіти (підготовка здобувачів освіти за правничою спеціальністю в системі фахової передвищої освіти та за рівнями молодшого бакалавра та бакалавра не здійснюватиметься); скасування заочної форми здобуття освіти та запровадження змішаної форми навчання (очна та дистанційна), що передбачає проведення навчальних занять та практичної підготовки в обсязі не менше половини від загального обсягу навчальних занять та практичної підготовки для очної форми здобуття вищої освіти відповідно до освітньої програми; посилення впливу ЄДКІ за результатами здобуття вищої освіти ступеня магістра за правничою спеціальністю на результати зовнішнього оцінювання якості освітніх програм з права; запровадження тестування загальних навчальних компетентностей із використанням організаційно-технологічних процесів зовнішнього незалежного оцінювання при вступі для здобуття ступеня магістра за правничою спеціальністю як альтернативи ЗНО з математики [8].

Аналіз положень останньої Концепції (2025 р.), яку нещодавно схвалив парламентський Комітет з питань правової політики, свідчить, що за своїм змістом вона відтворює положення попередніх проєктів

Концепції 2019 і 2021 рр., за винятком наведених вище ключових положень (а саме: здобуття ступеня магістра за правничою спеціальністю на основі повної загальної середньої освіти, тобто без попереднього здобуття ступеня бакалавра; заборона підготовки правників закладами вищої освіти МВС, СБУ, вищими військовими навчальними закладами). Водночас окреслена в новій Концепції (2025 р.) проблема, яка потребує розв'язання, та форми її прояву разом із обумовлюючими чинниками фактично повторюють положення попередніх проєктів Концепції (2019 р. і 2021 р.). При цьому заявлені в новій Концепції проблеми вищої юридичної освіти жодним чином не пов'язані із дією в Україні воєнного стану (хоча проєкт цієї Концепції було представлено вже на третьому році війни). А з огляду на існування одних і тих самих проблем як у 2019 і 2021 рр., так й у 2024 р., без відповіді (належного обґрунтування) залишається питання, яким чином, зокрема позбавлення закладів вищої освіти МВС, СБУ, вищих військових навчальних закладів права готувати правників (тобто осіб, які здобувають вищу юридичну освіту) вплине на розв'язання заявлених в Концепції проблем, адже чинники, які їх зумовлюють зустрічаються як у закладах вищої освіти державної форми власності, які належать до сфери управління МОН, так й у закладах вищої освіти приватної форми власності. Оскільки здобуття вищої юридичної освіти закінчується успішним складанням ЄДКІ, а доступ до основних правничих професій (суддя, прокурор, адвокат, нотаріус) так чи інакше відбувається через складання відповідних кваліфікаційних іспитів, тому визначення на рівні закону кола закладів вищої освіти, які можуть здійснювати освітню діяльність у сфері вищої юридичної освіти, має ґрунтуватись передусім на оцінці результатів успішності виконання освітньої програми з права конкретного закладу освіти та вирішуватись в межах ліцензійних і акредитаційних процедур.

Література

1. Короєд С. О. Сучасні реалії та основні напрямки розвитку української юридичної освіти. Scientific and pedagogical internship "Modern narrative of legal science and education": Internship proceedings, January 30 – March 12, 2023. Wloclawek, 2023. С. 49–54.

2. Корчак Н. М. Юридична наука в умовах сучасних викликів і загроз. Юридичний вісник. 2020. № 2 (55). С. 218–223.

3. Проєкт Концепції розвитку юридичної освіти (2019 р.). Офіційний веб-сайт Міністерства освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/osvita-2/vishcha-osvita-ta-osvita-doroslikh/kontsepsiya-rozvitku-yuridichnoi-osviti>.

4. Проект Концепції розвитку юридичної освіти (2021 р.). Офіційна веб-сторінка Комітету з питань освіти, науки і інновацій Верховної Ради України. Опубліковано 29 березня 2021 р. URL: https://kno.rada.gov.ua/news/main_news/75652.html.

5. Правникам, які займають не пов'язані з науковою роботою посади, можуть скасувати доплати за науковий ступінь. 14 вересня 2024 р. URL: <https://sud.ua/uk/news/publication/310183-yuristam-kotorye-zanimayut-nesvyazannye-s-nauchnoy-rabotoy-dolzhnosti-mogut-otmenit-doplatty-z-nauchnyu-stepen>.

6. Проект Концепції реформи юридичної (правничої) освіти. Офіційна веб-сторінка Комітету Верховної Ради України з питань правової політики. Опубліковано 19 грудня 2024 р. URL: <https://kompravpol.rada.gov.ua/news/notice/75481.html>.

7. Протокол засідання Комітету Верховної Ради України з питань правової політики від 20 лютого 2025 р. № 182. Офіційна веб-сторінка Комітету Верховної Ради України з питань правової політики. URL: <https://kompravpol.rada.gov.ua/uploads/documents/34862.pdf>.

8. Заклади вищої освіти МВС, СБУ, вищі військові навчальні заклади позбавлять права готувати юристів – Комітет схвалив концепцію реформи. 24 лютого 2025 р. URL: https://sud.ua/uk/news/publication/323868-zavedeniya-vysshego-obrazovaniya-mvd-sbu-vysshie-voennoye-uchebnye-zavedeniya-lishat-prava-gotovit-yuristov-komitet-odobril-kontseptsiyu-reformy#google_vignette.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-480-4-34>

ЗАСТОСУВАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ВИЩІЙ ОСВІТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Криворучко Вікторія Олегівна

кандидат юридичних наук, доцент,

завідувачка кафедри Філософії, політології, психології та права,

Одеська державна академія будівництва та архітектури

м. Одеса, Україна

Ще в 2020 році Кабінетом Міністрів України було схвалено Концепцію розвитку штучного інтелекту в Україні. Україна, яка є членом Спеціального комітету із штучного інтелекту при Раді Європи, у жовтні 2019 року приєдналася до Рекомендацій Організації економічного співробітництва і розвитку з питань штучного інтелекту